

Psikiyatri Hemşireliği Eğitiminin Öğrenci İletişim Doymu Üzerine Olan Etkisi: Path Analizi

The Effect of Psychiatric Nursing Education on Student Communication Satisfaction: Path Analysis

MAHMUT EVLİ*

NURAY ŞİMŞEK**

ÖZ

Amaç: Bu çalışma, psikiyatri hemşireliği intörn uygulama eğitimini tamamlamış öğrencilerin psikiyatri hemşireliği eğitimine yönelik algıları ile bunun iletişim doyumu üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu çalışma ilişkisel bir çalışmadır. Veriler psikiyatri hemşireliği intörn uygulama eğitimini tamamlamış dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinden alınmış ve verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler ve path analizi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %86.1 kadın ve %46.8 memleketinde okumaktadır. Psikiyatri hemşiresi olmak isteyen öğrencilerin hem psikiyatri hemşireliği eğitimi değerlendirmeleri hem de iletişim doyumları yüksektir ($p<0.05$). Psikiyatri hemşireliği eğitimi değerlendirme ile iletişim doyumu pozitif korelasyon göstermektedir ($p<0.05$). Kurulan model ile verilerin uyumlu olduğu görülmektedir ($\chi^2/df= 0.039, p=0.754$). Önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve eşitlik psikiyatri hemşireliği eğitimi değerlendirme toplamı aracılığıyla iletişim doyumunu etkilediği saptanmıştır ($p<0.05$).

Sonuç: Sonuç olarak, eğitimcilerin öğrencileriyle etkileşimlerini artıracak etkinlikler yapmaları önemlidir. Hem psikiyatri hemşireliği eğitimine hem de iletişim doyumuna yönelik öğrencilerden geri dönüş ararak verilen eğitimin gözden geçirilmelidir.

Anahtar kelimeler: İletişim, iletişim doyumu, psikiyatri hemşireliği, öğrenci hemşire.

ABSTRACT

Aim: This study aimed to determine the perceptions of psychiatric nursing training and its effect on communication satisfaction of students who completed psychiatric nursing internships.

Methods: This study is a relational study. The data were taken from fourth-year nursing students who completed internship training in psychiatric nursing. Descriptive statistics and path analysis were used to analyze the data.

Results: Of the students, 86.1% were female and 46.8% were being educated in their city. Both the evaluation of the psychiatric nursing training and the communication satisfaction of the students wanting to be psychiatric nurses was high ($p<0.05$). A positive correlation was shown in the communication satisfaction in the evaluation of the psychiatric nursing training ($p<0.05$). The model showed that it was compatible with the data ($\chi^2/df=0.039, p=0.754$). Significance/value, competence/trust, and equality were found to affect communication satisfaction through the total in the evaluation of the psychiatric nursing training ($p<0.05$).

Conclusion: As a result, it is important for the trainers to conduct activities to increase their interaction with their students. Both psychiatric nursing education and communication satisfaction should be reviewed and students should be given feedback.

Keywords: Communication, communication satisfaction, psychiatric nursing, student nurse.

* M Evli, Araş. Gör. Dr.
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kayseri
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Mahmut Evli, Araş. Gör. Dr.
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Ruh Sağlığı ve Hemşireliği
Anabilim Dalı, Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Merkez Kampüs 38039 Kayseri
Tel: 0 352 437 92 82 Faks: 0 352 437 92 81
e-posta: mahmutedevli38@gmail.com

** N Şimşek, Dr. Öğr. Üyesi
Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kayseri
e-posta: nuraysmsk@gmail.com

Psikiyatri hemşireliği kuramcılarının tamamı hemşirelikte iletişimin önemine vurgu yapmışlardır.^(1,2) Olumlu bir kişiler arası ilişkinin kurulması, sürdürülmesi ve bu ilişkiden doyum sağlanabilmesi, ancak bireylerin birbirlerine duygu, düşünce ve isteklerini açık bir şekilde iletebilmeleri ile olasıdır.⁽³⁾ Bu da klinik yeterliliği tanımlayan karmaşık bir dizi becerinin bir bileşeni olan iletişim becerilerine sahip olmayı gerektirir.

Hemşirelik hizmetlerinin önemli bir bileşeni olan iletişim becerilerinin öğrencilere eğitimleri sırasında kazandırılması önemlidir. Elkin ve ark.⁽⁴⁾ sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında, öğrencilerin iletişim becerileri puan ortalamalarının orta düzeyde olduğunu ve öğrencilerin demografik özelliklerine göre puanlarının fark göstermediğini belirlemişlerdir. Kissal ve ark.'nın⁽⁵⁾ beden eğitimi öğrencileri ile hemşirelik öğrencilerinin iletişim becerilerini karşılaştırdıkları çalışmalarında da benzer sonuçlar bulunmuştur. Aşçı ve ark.⁽⁶⁾ 2015 yılında yaptıkları çalışmalarında, sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili değişkenleri incelemişler ve öğrencilerin iletişim becerilerinin orta düzeyde olduğunu, akademik başarı arttıkça iletişim beceri puan ortalamalarının arttığını belirlemişlerdir. Başar, Akın ve Durna'nın⁽⁷⁾ iletişim becerilerinin alt boyutlarını değerlendirdikleri çalışmalarında, öğrencilerin ilişkilerinde başkalarına olan bağımlılık düzeylerinin orta düzeyde, empati becerilerinin ortanın altında, duygu farkındalık ve başkalarına güven düzeylerinin iyi düzeyde bulunduğu bildirmişlerdir. Öğrencilerde iletişim beceri düzeylerinin değerlendirildiği çalışmaların yanı sıra iletişim becerilerinin artırılmasına yönelik eğitim etkinliklerinin öğrencilerin iletişim becerilerini artırdığı gösteren çalışmalar da vardır.^(8,9,10,11)

Öğrenci eğitiminde iletişim kadar önemli olan bir diğer konu da iletişim doyumudur. İletişim doyumunu, iletişimin amaç ve beklentilerinin karşılanmasına yönelik etkileyici bir yanıtır. Geniş ölçüde bağlamsal olarak ve olumlu beklentiler karşılandığında iletişim doyumuna ortaya çıkar.⁽¹²⁾ Öğrenci iletişim doyumunu, öğrencilerin bilişsel süreçlerinde eğitimcilerine yönelik olarak yapmış oldukları değerlendirmeler sonucunda, eğitimcileri ile olan konuşma ve etkileşimleri ile ilgili doyumunu tanımlamaktadır.⁽¹³⁾ Öğrenci ve eğitici arasında sağlanan kaliteli iletişimin, öğrencinin iletişim doyumunu artıracığı ve buna bağlı olarak öğrencinin hem iletişim ile ilgili teorik bilgi düzeyini artırma gayreti hem bu teorik bilgiyi kullanma istekliliğinin artacağı düşünülebilir. Kaliteli iletişim kurma yetisi olan öğrencilerin daha iyi sorun çözdükleri ve daha iyi sosyal ilişki kurdukları bilinmekte ve bu kurulan olumlu ilişkiyi sürdürmede iletişim becerisinin önemli bir faktör olduğu bildirilmektedir.⁽¹⁴⁾ Hemşirelik öğrencisinin olumlu iletişim becerilerine sahip olması, kaliteli bir iletişim kurması ve kurduğu iletişimden doyum sağlaması hasta memnuniyetini artıracaktır. Çünkü hasta memnuniyetini artıran en önemli unsurların hastayı bilgilendirme ve iletişim olduğu bilinmektedir.⁽¹⁵⁾

İletişim becerilerinin gelişmesinde iletişim kurulması kadar kurulan iletişimden doyum sağlanması da önemlidir. Hemşirelik

öğrencilerinin iletişimi en yoğun olarak psikiyatri hemşireliği dersinde irdeledikleri, hasta-hemşire arasında yaşanan iletişim sürecini psikiyatri hemşireliği eğitimcileri ile tartıştıkları öngörülmektedir. Bu süreçte eğitimcileri ile iletişimlerinde yaşadıkları doyum, öğrenciler için hem eğitici hem de motive edici olacaktır. Hemşirelik alanında eğitim ve iletişim ve iletişim becerilerine yönelik pek çok çalışma bulunmasına rağmen,^(16,17,18,19) öğrencilerin psikiyatri hemşireliği eğitimine ve iletişim doyumuna yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliği eğitiminden ne düzeyde yararlanabildikleri ve eğitimle kurmuş oldukları iletişimden ne kadar doyum sağlayabildikleri değerlendirmeye alınmalıdır.

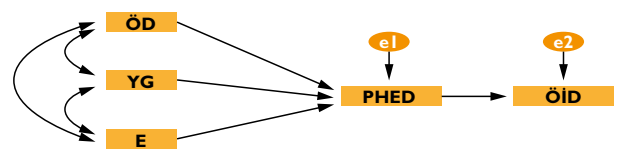
Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, hemşirelik öğrencilerinin, psikiyatri hemşireliği eğitimi ile öğretim elemanlarıyla kurdukları iletişimden sağlamış oldukları doyumunu ortaya çıkarmak ve psikiyatri hemşireliği eğitiminin iletişim doyumuna etkisini belirlemektir.

Bu doğrultuda yapılan çalışmada aşağıdaki hipotezler sınanmıştır:

- Öğrencilerin psikiyatri hemşireliği eğitimine yönelik bilgi ve algıları iletişim doyumunu pozitif etkilemektedir.
- Öğrencilerin psikiyatri hemşireliği eğitimine yönelik bilgi ve algıları iletişim doyumunu ile önemlilik ve değerlilik, yeterlilik ve güven, eşitlik alt faktörleri arasında aracı etkiye sahiptir.

Oluşturulan hipotezlere yönelik test edilecek path modeli Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Hipotez model

ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doyumu

Yöntem

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini 2017-2018 bahar döneminde bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde 4. sınıfta öğrenim gören 364 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde evrenin tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak araştırmaya katılmaya gönüllü olmayan ve formları eksik dolduran 133 öğrenci çalışma dışı bırakılmıştır. Araştırma psikiyatri hemşireliği intörn uygulama eğitimini tamamlamış, gönüllü olmuş ve formları eksiksiz olarak doldurmuş 231 öğrenci ile tamamlanmıştır. Yapısal eşitlik modellemesinde örneklem sayısı hakkında net bir fikir birliği yoktur.⁽²⁰⁾ Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde literatürün önerisi doğrultusunda

modeldeki değişken sayısının 10-20 katı arasında olmasına ve 200'den az olmamasına dikkat edilmiştir.^(21,22) Çalışmamızdaki değişkenler dikkate alındığında örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu görülmektedir.

Araştırmaya Dâhil Edilme Kriterleri

Çalışmaya:

- Psikiyatri hemşireliği intörn uygulama eğitimini tamamlayan,
- Bilgilendirilmiş gönüllü olur formunu (BGOF) onaylayan, bireyler alınmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada verilerin toplanmasında öğrencilerin sosyodemografik verilerini içeren tanıtıcı bilgi formu, Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme (PHED) Formu ve Kısaltılmış İletişim Doyum Ölçeği kullanılmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı bilgi formu cinsiyet, yaş, akademik başarı, hemşirelik mesleğini seçme ve hemşire olarak çalışma isteği, psikiyatri hemşireliğine yönelik algılanan teorik bilgi düzeyi ve iletişim memnuniyetine özgü bilgiler tanıtıcı bilgi formu aracılığıyla elde edilmiştir. Psikiyatri hemşireliği dersine yönelik öğrencilerin düşünceleri, tanıtıcı bilgi formunda, "Psikiyatri hemşireliğine ilişkin teorik bilginizin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?", kişiler arası iletişim algıları "Kişiler arası iletişim açısından kendinizi yeterli buluyor musunuz?" gibi sorularla değerlendirilmiştir.

Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme Formu

Form, Wyaden ve Popescu⁽²³⁾ tarafından geliştirilmiştir. Formda, hemşirelik öğrencilerinin psikiyatrik rahatsızlığı olan bireylerle çalışmak için hazır olma seviyesine yönelik algılarını ve aldıkları eğitime ilişkin görüşlerini ölçen toplam 18 madde bulunmaktadır. Beşli likert tipinde olan form, öğrencilerin formda yer alan ifadelere katılıp katılmama durumlarına göre her bir madde "kesinlikle katılıyorum(1)", "kesinlikle katılmıyorum(5)" şeklinde değerlendirilmektedir. Formdan en yüksek "90", en düşük "18" puan alınmaktadır. Yüksek puan, hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliği konusunda almış oldukları eğitime yönelik olumlu görüşleri bildirmektedir.⁽²³⁾

Türkçe uyarlaması Arabacı ve Çam⁽²⁴⁾ (2009) tarafından yapılan formda üç madde (4., 8. ve 17.) test korelasyon değerlerinin düşük olması ve psikiyatri dışı hemşirelik alanlarına yönelik olması nedeniyle formdan çıkarılmıştır. Cronbach Alfa değeri 0.82 olup kullanım güvenilirliğine sahiptir. Form 3 alt boyut ve 15 madde oluşmaktadır. Önemlilik ve değerlilik alt boyutu 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9. ve 11. maddeleri, yeterlilik ve güven alt boyutu 10., 12., 13., 14., 15. maddeleri ve eşitlik alt boyutu 1. ve 3. maddeleri içermektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten elde edilecek en yüksek puan 75, en düşük puan 15'tir. Yüksek puan üniversite programında verilen psikiyatri hemşireliği eğitiminin yeterli olduğuna ilişkin algıyı göstermektedir.⁽²⁴⁾

Kısaltılmış İletişim Doyum Ölçeği

Goodboy, Martin ve Bolkan⁽¹²⁾ (2009) tarafından geliştirilen ölçek 8 maddeden oluşmakta olup, 2. ve 3. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçek yedili likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0.96 olarak bulunmuştur.⁽¹²⁾

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Akın, Yalnız ve Kazaz⁽²⁵⁾ (2015) tarafından yapılmış olup, beşli likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir. 1= Kesinlikle katılmıyorum, 2= Katılmıyorum, 3= Kararsızım, 4= Katılıyorum, 5= Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir. Yüksek puanlar yüksek düzeyde öğrenci iletişim doyumunu göstermektedir. Yapı geçerliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi tek boyutlu modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 51.11$, $sd= 16$, $RMSEA= .084$, $IFI= .95$, $CFI= .95$, $NFI= .93$, $NNFI= .92$, $GFI= .96$, $SRMR= .056$). Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı 0.75 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar, Kısaltılmış Öğrenci İletişim Doyumu Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.⁽²⁵⁾

Verilerin Toplanması ve Etik Açıklamalar

Araştırmacılar aynı zamanda öğrencilerin öğretim elemanı olduğundan öğrenciler üzerinde etki oluşturmak için, veri toplama formları eğitim öğretim döneminin sonunda öğrencilere dağıtılarak kendilerinin doldurması sağlanmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurul'undan onay (Onay No. 46), Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından kurum izni ve öğrencilerden "Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu" alınmıştır.

Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, normal dağılıma uygunluk değerlendirmesi için Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Veriler normal dağılıma uygunluk gösterdiği için ikili grup karşılaştırmalarında bağımsız iki örnek t testi (independent samples t testi) ve korelasyonları belirlemek amacıyla Pearson momentler çarpımı korelasyonu testi uygulanmıştır. Karşılaştırmalarda $p<0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. LISREL 8.71⁽²⁶⁾ programı aracılığıyla psikiyatri hemşireliği eğitiminin öğrenci iletişim doyumunu ne ölçüde yordadığını test etmek amacıyla path analizi kullanılmıştır. Path analizi kayıpsal durumları tanımlamak ve modelleştirerek test etme olanağı sunan bir istatistiksel yöntemdir. Path analizinde kayıpsal verilerin modelde kullanılması sağlanır. Uygulamalı bir regresyon analiz yöntemi olan path analizi, path grafiği kullanılarak karmaşık hipotezleri test etmek için kullanılır.⁽²⁷⁾ Path analizi sıradan sayılan işlemlerle ilgili çok daha fazla bilgi edinmemizi sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntemle bağımsız bir değişken veya değişkenlerin, bağımlı değişken veya değişkenler üzerinde doğrudan veya dolaylı etkileri görülebilmektedir.⁽²⁸⁾ Path analizinde Chi-square(χ^2) değeri için sifra yakın, Degrees of freedom (df)>0 ve $p>0.05$, regression weights için $p<0.05$, model fit indekslerde CMIN/DF<3, Good-

ness of Fit Index (GFI)>90, Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)>90, Comparative Fit Index (CFI)>90 ve Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)<0.05 olarak anlamlı kabul edilmektedir.⁽²⁹⁾

Bulgular

Bu bölümde öncelikli olarak araştırmada bulunan tanımlayıcı istatistikler, değişkenler arasındaki korelasyon puanları ve sonrasında da path analizine yönelik bulgular verilecektir.

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin %86.1'i kadın, %46.8'i kendi memleketinde öğrenim görmekte, %51.9'u okulundan memnun olmadığını belirtmekte, %40.7'si okulunu bırakmayı düşünmekte, %89.6'sı hemşire olarak çalışmayı düşünmekte ve %43.3'ü psikiyatri hemşiresi olmayı istemektedir. Katılımcıların yaş aralığı 21-25, yaş ortalaması 22.86±0.88'dir.

Değişkenlere Ait Tanımlayıcı Bulgular

Tablo 1'de demografik değişkenlerle ölçek değişkenleri arasındaki puan ortalamalarına baktığımızda cinsiyet ve memleketinde eğitimlerine devam etmekte olanlar ile olmayanların puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak bir farklılık olmadığı görülmektedir (p>0.05). Öğrencilerin okuldan memnun olanların ve okulu bırakma düşüncesine sahip olmayanların psikiyatri hemşireliği eğitimine yönelik genel algıları ve alt kategorileri puan ortalamalarında bir farklılık gözlenmez iken iletişim doyumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p<0.05)

Hemşire olarak çalışmak isteyen veya psikiyatri hemşiresi olarak çalışmak isteyen öğrencilerin psikiyatri hemşireliği eğitim puan ortalamaları ve iletişim doyum puan ortalamalarının arttığı görülmektedir. Hemşirelik mesleğini kendi istekleri ile tercih edenlerin önemlilik/değerlilik, psikiyatri eğitimi ve iletişim doyum puanlarının yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05). İletişiminin yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve psikiyatri hemşireliği eğitimini değerlendirme puanları ve iletişim doyum puanlarının yüksek olduğu saptanmıştır (p<0.05). Teorik bilgilerinin yeterli olduğunu bildiren öğrencilerin psikiyatri hemşireliği eğitim ve alt kategori puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı derecede yüksek olduğu (p<0.05), iletişim doyum puan ortalamalarının yüksek olmasına rağmen, istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir (p>0.05). Hemşire olarak çalışmak isteyen öğrencilerin önemlilik/değerlilik, eşitlik ve psikiyatri hemşireliği eğitimi puanları yüksek olduğu görülmektedir. Psikiyatri hemşiresi olarak çalışmak isteyen öğrencilerin önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve psikiyatri hemşireliği eğitim değerlendirme puan ortalamaları ve iletişim doyum puan ortalamalarının psikiyatri hemşiresi olarak çalışmak istemeyenlerden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (p<0.05).

Tablo 2'de araştırma grubunun değişkenleri ve başarı puan ortalamaları verilmiştir. Araştırma grubunun önemlilik/

değerlilik puan ortalaması 30.45±6.91, yeterlilik/güven 16.51±3.63, eşitlik 7.00±1.71, PHED 53.93±10.87, iletişim doyum 27.73±5.46 ve genel akademik not ortalaması (GANO) 2.90±0.29 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3'te araştırmanın değişkenleri arasındaki korelasyonlar verilmiştir. Değişkenler arasındaki korelasyonlara bakıldığında PHED ve alt kategorilerinin kendi içinde ve iletişim doymu ile pozitif istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içinde olduğu görülmektedir. PHED ve alt kategorileri ve GANO arasında anlamlı bir ilişki görülmezken, iletişim doymu ve GANO arasında ise pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Path Modeline İlişkin Bulgular

Araştırma dâhilinde oluşturulan path modeli bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Şekil 2.'deki path modeliyle ilgili analiz sonuçları, oluşturulan modelin iyi düzeyde uyum iyiliği değerleri ürettiği ve veriye uyduğu görülmektedir ($\chi^2/df=0.039$, $p=0.754$ ($\chi^2/df<2$ $p>0.05$)). Modelin aşırı doymuş ve istendik bir model olduğu tespit edilmiştir ($df=3$ ($df>0$)). Model fit indekslerine baktığımızda GFI=.99, AGFI.98, CFI=1.0 ve RMSE-A=.000 olduğu ve modelin veriye uyduğu görülmektedir. Ayrıca iletişim doyumundaki varyans değişimlerinin %14.1'ini, PHED'deki varyans değişimlerinin %99.6'sı bu model tarafından açıklanmaktadır (Squared Multiple Correlation: PHED =.996, ÖİD=.141). PHED varyans değişimlerinde önemlilik/değerliliğin etkisi %64, yeterlilik/güvenin etkisi %33 ve eşitliğin etkisinin %16 olduğu görülmektedir. Modele ilişkin verilmiş olan bu hesap değerlerine göre değişkenler arasındaki anlamlılık düzeyleri Tablo 4 ve 5'te verilmiştir.

Tablo 4'te modele ait regresyon ağırlıkları ve standartize regresyon ağırlıkları verilmiştir. Regresyon ağırlıklarına göre önemlilik/değerlilikteki 1.0 puanlık artış PHED'de 1.0 puanlık artışa, yeterlilik/güvendeki 1 puanlık artış PHED'de 0.99 puanlık bir artışa ve eşitlikteki bir puanlık artış PHED'de 0.99 puan artışına neden olmaktadır. PHED'deki 1 puanlık artışın iletişim doyumunda 0.189 puanlık bir artış sağladığı görülmektedir. Bu değişikliklerin istatistiksel olarak anlamlılık ifade ettiği belirlenmiştir (p<0.05).

Standartize regresyon ağırlıklarına göre ise önemlilik/değerlilikte bir standart sapmalı değişim PHED'de 0.63'lük bir standart sapmaya; yeterlilik/güvende bir standart sapmalı değişim PHED'de 0.33'lük bir standart sapmaya ve eşitlikte bir standart sapmalı değişim PHED'de 0.15'lik bir standart sapmaya neden olmaktadır. PHED'deki bir standart sapmalı değişimin iletişim doyumunda 0.37'lik bir standart sapmaya neden olduğu görülmektedir.

Tablo 5'te değişkenlerin aracılık etkisi gösterilmiştir. Önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve eşitlik puanlarının PHED toplamı aracılığıyla iletişim doyumunu etkilediği saptanmıştır (p<0.05). Dolayısıyla PHED, önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve eşitlik ile iletişim doymu arasında anlamlı bir aracı değişkendir/mediatördür.

Tablo 1. Demografik Değişkenlere Göre Psikiyatri Eğitimi ve Alt Puanları ile İletişim Doyumu Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Demografik değişkenler	Ölçekler				
	ÖD	YG	E	PHED	ÖİD
Cinsiyet					
Kadın	30.63±6.93	16.49±3.66	7.02±1.71	54.10±10.87	29.75±5.54
Erkek	29.31±6.77	16.65±3.53	6.93±1.72	52.90±10.99	29.56±5.02
p	0.315	0.814	0.801	0.565	0.851
Memleketimde okuyorum.					
Evet	31.37±7.31	16.78±3.49	6.93±1.71	55.00±10.95	29.90±5.64
Hayır	29.64±6.46	16.27±3.76	7.07±1.70	52.99±10.76	29.57±5.31
p	0.56	0.288	0.542	0.160	0.648
Okuldan memnunum.					
Evet	31.20±7.41	16.63±3.47	7.14±1.73	54.98±11.01	30.82±4.86
Hayır	29.75±6.37	16.40±3.79	6.88±1.68	52.96±10.70	28.73±5.79
p	0.112	0.644	0.248	0.160	0.003
Okulu bırakmayı düşünüyorum.					
Evet	29.95±5.51	16.27±3.84	6.91±1.50	53.14±8.89	27.89±6.05
Hayır	30.79±7.72	16.67±3.32	7.07±1.84	54.47±12.05	30.99±4.63
p	0.366	0.410	0.492	0.364	0.001
Hemşire olarak çalışmak isterim.					
Evet	30.73±6.93	16.56±3.61	7.08±1.68	54.33±10.84	29.95±5.27
Hayır	28.00±6.33	16.08±3.92	6.37±1.81	50.45±10.73	27.83±6.72
p	0.023*	0.302*	0.035*	0.024*	0.069
Psikiyatri hemşiresi olmak isterim.					
Evet	31.11±6.87	17.24±3.97	7.09±1.77	55.34±11.50	30.51±5.70
Hayır	29.95±6.92	15.96±3.26	6.94±1.67	52.86±10.28	29.13±5.21
p	0.007**	0.003**	0.535	0.014*	0.036*
Teorik bilğim yeterli.					
Evet	31.60±7.92	17.93±3.59	7.48±1.63	56.92±11.80	30.41±5.35
Hayır	29.60±5.95	15.46±3.31	6.65±1.68	51.72±9.59	29.22±5.50
p	0.002**	0.001**	0.001**	0.001**	0.057
İletişimim yeterli.					
Evet	30.80±7.14	16.94±3.68	7.08±1.73	54.78±11.27	30.46±5.46
Hayır	29.28±5.96	15.07±3.09	6.73±1.61	51.09±8.94	27.28±4.73
p	0.044*	0.001**	0.187	0.011*	0.001**
Hemşireliği kendim seçtim.					
Evet	31.12±7.40	16.82±3.60	7.07±1.79	54.94±11.43	30.65±5.11
Hayır	29.44±5.98	16.05±3.66	6.91±1.58	52.41±9.83	28.33±5.70
p	0.021*	0.087	0.427	0.022*	0.003**

*p<0.05, **p<0.01 ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doyumu

Tablo 2. Başarı Puanı ve Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, Öğrenci İletişim Doymu Ölçeklerine Ait Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişkenler	\bar{X}	SS
ÖD	30.45	6.91
YG	16.51	3.63
E	7.00	1.71
PHED	53.93	10.87
ÖİD	27.73	5.46
GANO	2.90	0.29

*ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doymu, GANO: Genel Akademik Not Ortalaması

Tablo 3. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Değerleri

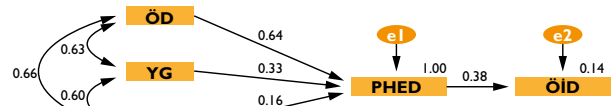
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.ÖD	r 1.000 p <0.001					
2.YG	r 0.626** p 0.001	1.000 <0.001				
3.E	r 0.655** p 0.001	r 0.598** p 0.001	1.000 <0.001			
4.PHED	r 0.947** p 0.001	r 0.824** p 0.001	r 0.771** p 0.001	1.000 <0.001		
5.ÖİD	r 0.343** p 0.001	r 0.343** p 0.001	r 0.265** p 0.001	r 0.376** p 0.001	1.000 <0.001	
6.GANO	r 0.018 p 0.790	r 0.065 p 0.323	r 0.064 p 0.332	r 0.045 p 0.494	r 0.142* p 0.031	1.000 <0.001

*p<0.05, **p<0.01, ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doymu, GANO: Genel Akademik Not Ortalaması

Tablo 4. Modele Ait Regresyon Ağırlıkları ve Standardize Regresyon Ağırlıkları

Değişkenler	Unstandardized β	Standardized β	S.E.	C.R.	p
PHED <-ÖD	1.002	0.637	0.009	111.332	0.001*
PHED <-YG	0.993	0.332	0.016	61.593	0.001*
PHED <-E	0.990	0.156	0.035	28.010	0.001*
ÖİD <-PHED	0.189	0.376	0.031	6.155	0.001*
SMC					
PHED	0.996				
ÖİD	0.141				

*p<0.01 ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doymu, SMC: Squared Multiple Correlations

Şekil 2: Path modeline ait standardize edilmiş parametre değerleri

ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doymu

Tablo 5. Değişkenlerin Aracılık Etkileri

Değişkenler	YG	E	ÖD	PHED
PHED
ÖİD	0.001	0.001	0.001	...

*Standardized IndirectEffects -TwoTailedSignificance (BC) (Groupnumber 1 - Default model)
ÖD: Önemlilik/Değerlilik, YG: Yeterlilik/Güven, E: Eşitlik, PHED: Psikiyatri Hemşireliği Eğitimi Değerlendirme, ÖİD: Öğrenci İletişim Doymu, GANO: Genel Akademik Not Ortalaması

Tartışma

Öğrencilerin eğitimcileri ile iletişimlerinde yaşadıkları doyum, öğrenciler için hem eğitici hem de motive edici olabilmektedir. Hemşirelik öğrencilerinde psikiyatri hemşireliği eğitimi algılarının, iletişim doyumuna etkisini inceleyen çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmamızda, öğrencilerin iletişim doymu ile psikiyatri hemşireliği eğitimi algılarının ve PHED formunun alt boyutları olan önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve eşitlik alt boyutlarının pozitif korelasyona sahip olduğu belirlenmiştir.

Etkili kişiler arası ilişki ve iletişim hizmetten memnuniyetin, hastalığın kabulünün, hastalık ve tedaviye uyumun, iyileşmeye yönelik motivasyonun ve verilen bakımın kalitesinin artmasını sağlamaktadır.^(1,2,30) Etkili bir iletişimin olumlu sonuçları olduğu gibi uygun olmayan iletişimin de hasta ve hemşire ya da eğitici ve öğrenci üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bazen eğitici ve öğrenci arasındaki ilişkinin kendisi de öğrenci için bir stres kaynağı olabilmektedir. Öğrenciler eğitim sürecinde yaşadıkları bu stresle baş edebilmek için türlü yöntemler kullanılmaktadırlar. Bu baş etme yöntemlerinin genelde öğrenildiği hemşirelik alanı psikiyatri hemşireliğidir. Psikiyatri hemşireliği öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, öğrencilerin hem eğitimcilerle hem de klinik alanlardaki kişiler arası ilişkileri stres kaynağı olarak bildirdikleri, psikiyatri hemşireliğine yönelik eğitim düzeyleri arttıkça da stres düzeylerinin azaldığı bildirilmiştir.⁽³¹⁾ Öğrencilerin psikiyatri hemşireliğine yönelik eğitim düzeylerindeki artışın stres düzeyleri üzerine etkisi, kişiler arası ilişkide yaşadıkları stresi daha iyi kontrol ettiklerinin ve kurdukları iletişimden daha fazla doyum sağladıklarının bir göstergesi olabilir. Çalışmamızda da psikiyatri hemşireliği eğitimiyle iletişim doymu arasında pozitif bir korelasyon olduğu görülmektedir (Tablo 3). İletişim doyumundaki varyans değişiminin %14.1'i psikiyatri hemşireliği eğitimiyle açıklanmaktadır (Tablo 4, Şekil 2).

Hemşirelikte iletişim, iletişim becerileri, iletişim doymu gibi

kavramlar çalışma yaşamında önemli olduğu kadar, eğitim yaşamında da önemli ve gereklidir. Etkili bir öğrenme için eğitici ve öğrenci arasındaki ilişkinin doğası gereği iletişim kurarken karşılıklı beklentilerin uygun şekilde tatmin edilmesi beklenilmektedir. Bu beklentilerin karşılanması eğitici ve öğrencinin birbiriyle kurdukları iletişim üzerinde anlaşmalarına ve bu anlaşma sonucunda belirli bir doyumuna ulaşmalarına ve anlaşmazlık durumunda sorun çözme becerilerine bağlıdır. Ayrıca iletişim ve buna bağlı olarak ortaya çıkan iletişim doyumunun öğrenme ve öğrenme motivasyonunu da olumlu etkilediği bilinmektedir.⁽³²⁾ İletişim sürecinde duygusal gereksinimleri karşılanan, iletişimden doyum sağlayan öğrencilerin özgüven ve cesaretlerinin arttığı, kendilerini daha iyi hissettikleri, çevrelerini kontrol edebildikleri ve başarı için motivasyonlarının yüksek olduğu söylenebilir.⁽³²⁾ Psikiyatri hemşireliği dersinin gereği olarak, iletişim sürecinin öğeleri, duyguları dile getirme ve başkalarının duygularını anlama sıklıkla tartışılmaktadır. Bu tartışmalarda eğitimcilerinin yorumları, öğrencilerin kendi iletişim örnektülerine ya da eğitimcileri ile olan iletişimlerine yönelik algılarını etkileyebilmektedir. Çalışmamızda, psikiyatri hemşireliği eğitimi ile birlikte öğrencilerin önemlilik/değerlilik, yeterlilik/güven ve eşitlik algılarının pozitif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu bulguya göre psikiyatri hemşireliği eğitimi ile birlikte öğrencilerin kendilerini daha değerli ve önemli hissettikleri, psikiyatri hemşireliğine ilişkin yeterlik algılarının arttığı ve buna bağlı olarak güven duygusunun olumlu etkilendiği söylenebilir.

İletişimle ilgili en önemli bilgi ve edinimlerin temelini öğrencilikte atıldığı düşünüldüğünde psikiyatri hemşireliğine düşen sorumluluk daha iyi anlaşılacaktır. Çünkü psikiyatri hemşireliği kuramcılarının neredeyse tamamı (Peplau, Travelbee vb.) etkin bir iletişim bilgisi ve kullanımı olmadan terapötik bir ilişki oluşturulamayacağına vurgu yapmışlardır.^(1,2) Bu nedenle hemşirelik öğrencilerinin psikiyatri hemşireliği alanında aldıkları eğitimi değerlendirmeleri ve bunun iletişim kurarken sağladıkları doyumuna etkisini bilmek oldukça önemlidir.

Öneriler

Psikiyatri hemşireliği dersi gerek içerik gerekse uygulaması ile öğrencilerin iletişim doyumunda önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda eğitimcilerin öğrencileriyle etkileşimlerini artıracak etkinlikler yapmaları ve rol model olmaları hem psikiyatri hemşireliği eğitimine hem de iletişim doyumuna yönelik öğrencilerden geri dönüt olarak verilen eğitimin gözden geçirilmesi ve bu tip çalışmalar yapılarak literatürün artırılması önerilmektedir. Arabacı ve Çam (2009) tarafından geçerlilik güvenilirliği çalışması yapılan PHED formunun alt boyutları tarafından büyük oranda açıklandığı görülmektedir. Psikiyatri hemşireliği eğitimini değerlendirmede güvenle kullanılabilirliği düşünülmektedir.

Teşekkür: Bu çalışmaya katılmaya kabul eden gönüllülere teşekkür ederiz.

Acknowledgement: Thank you to the volunteers who agreed to participate in this study.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Sosyal ve Beşeri Bilimler, Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih ve No. 29.05.2018/46).

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Social and Humanities (date and number: 29.05.2018/46).

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan 231 katılımcı bilgilendirilmiş onam formunu imzalamıştır.

Informed Consent: 231 participants who participated in the study signed the informed consent form.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması olmadığını açıklamıştır.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the author.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını açıklamıştır.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

© **Telif Hakkı 2020** Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC), Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayımlanmaktadır.

© **Copyright 2020** by Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.

KAYNAKLAR

- Çam O, Engin E, editörler. Ruh sağlığı ve hastalıkları hemşireliği bakım sanatı. 1. Baskı. İstanbul Medikal Yayıncılık; 2014.
- Gürhan N, editör. Ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği. Ankara; Nobel Tıp Kitabevleri: 2016.
- Tümekaya S, Çelik M, Aybek B. Ergenlerin kişiler arası ilişkilerini etkileyen sosyal yaşantı değişkenlerinin incelenmesi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (Ilke), 2010; 24: 163-78.
- Elkin N, Karadağlı F, Barut AY. Sağlık bilimleri yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2016; 9(2): 70-80.
- Kissal A, Kaya M, Koç M. Hemşirelik ile beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim beceri düzeyleri ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi. ACU Sağlık Bil Derg. 2016(3): 134-41.
- Açı Ö, Hazar G, Yılmaz M. Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri ve ilişkili değişkenler. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015; 6(3): 160-5.
- Başar G, Akin S, Durna Z. Hemşirelerde ve hemşirelik öğrencilerinde sorun çözme ve iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015; 4(1): 125-47.
- Arifoğlu B, Razi GS. Birinci sınıf hemşirelik öğrencilerinin empati ve iletişim becerileriyle iletişim yönetimi dersi akademik başarı puanı arasındaki ilişki. DEUHYO ED 2011; 4(1): 7-11.
- Choi Y, Songa E, Oh E. Effects of teaching communication skills using a video clip on a smart phone on communication competence and emotional intelligence in nursing students. Archives of Psychiatric Nursing 2015; 29(2): 90-5. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2014.11.003>
- Lai CY. Training nursing students' communication skills with online video peer assessment. Computers & Education 2016; 97: 21-30. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.02.017>
- Akgün R, Çetin H. Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi 2018; 7(3): 103-17.
- Goodboy AK, Martin MM, Bolkan S. The development and validation of the Student Communication Satisfaction Scale. Communication Education 2009; 58(3): 372-96. <https://doi.org/10.1080/03634520902755441>
- Aydın AR. Öğretmen-öğrenci ilişkilerinde empati ve öğretmenlerin rol modelliği üzerine. Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi 2009; 9(4): 75-84.
- Uzamaz, F. Sosyal beceri eğitiminin ergenlerin kişiler arası ilişki düzeylerine etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2000.
- Yılmaz M. Sağlık bakım kalitesinin bir ölçütü: hasta memnuniyeti. C. Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2001; 5: 69-74.

16. Abdrbo A. Assessment of nursing students' communication skills. *Nursing Education Perspectives* 2017; 38(3): 149-51. doi: 10.1097/01.NEP.000000000000126
17. Ferreira M, Silva D, Pires A, Sousa M, Nascimento M, Calheiros N. Clinical skills and communication in nursing students. *The European Proceedings of Social&Behavioural Sciences* 2016; 51-60. <http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2016.07.02.5>
18. Kumcağız H, Yılmaz M, Çelik SB, Avcı İ. Hemşirelerin iletişim becerileri: Samsun ili örneği. *Dicle Tıp Dergisi* 2011; 38 (1): 49-56.
19. Parlayan MA, Dökme S. Özel hastanelerdeki hemşire ve hastaların iletişim seviyelerinin değerlendirilmesi: Bir hastane örneği. *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi* 2016; 13(2): 265-84.
20. Waltz CF, Strickland OL, Lenz ER. *Measurement in nursing and health research*. Publishing Company, New York: Springer 2010; 176-178.
21. Kline RB. *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York: Guilford Press; 2011: 154-186.
22. Andrew DPS, Pedersen PM, McEvoy CD. *Research Methods in Sport Management*. Champaign: Human Kinetics; 2011: 203-207.
23. Wynaden D, Papescu A. *Graduate nurse study*. Perth: Mental Health Division of the Health Department of Western Australia. 1999.
24. Arabacı L, Çam O. Psikiyatri hemşireliği eğitimini değerlendirme formunun Türkçe uyarlamasının geçerlik ve güvenilirliği. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2009; 25 (1): 1-12.
25. Akın A, Yalnız A, Kazaz N. Kısaltılmış öğrenci iletişim doyumunu ölçeği Türkçe formu: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 2015; 10/11: 17-24. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8096>
26. Jöreskog K, Sörbom D. *Scientific software international, Inc. Copyright 2004*.
27. Glozah FN, Pevalin DJ. Social support, stress, health, and academic success in Ghanaian adolescents: a path analysis. *J Adolesc.*, 2014; 37(4): 451-60. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2014.03.010>
28. Alwin DF, Hauser RM. The decomposition of effects in path analysis. *American Soci Rev.*, 1975; 2: 37-47.
29. Çapık C. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları doğrulayıcı faktör analizinin kullanımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi* 2014; 17(3): 196-205
30. Gürhan N, Okanlı A (). *Yaşamın Sırrı İletişim*. Ankara, Nobel Tıp Kitabevleri, 2017.
31. Tully A. Stress, sources of stress and ways of coping among psychiatric nursing students. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing* 2004; 11: 43-7. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2850.2004.00682.x>
32. Frymier AB, Houser ML. The teacher student relationship as an interpersonal relationship. *Communication Education* 2000; 49(3): 207-19. <https://doi.org/10.1080/03634520009379209>